

POROČILO ENODNEVNE ŠOLE ZA BOLNIKE S KRONIČNO VNETNO ČREVESNO BOLEZNIJO NA BIOLOŠKIH ZDRAVILIH

Mateja Čebašek

Klinični oddelek za gastroenterologijo UKC Ljubljana je skupaj z Društvom za kronično vnetno črevesno bolezen (KVČB), 18. 3. 2021, organiziral šolo za nove bolnike s kronično vnetno črevesno boleznijo na bioloških zdravilih. Šola je potekala on line. Udeležilo se jo je 57 slušateljev. Tema šole je bilo zdravljenje z biološkimi zdravili, s poudarkom na varnosti. Na koncu predavanj so sledila vprašanja in aktivna razprava.

Po programu enodnevne šole je s priporočili KVČB sestre bolnikom, ki se zdravijo z biološkimi zdravili pričela ga. Carmen Bobnar Sekulič. Podala nam je nekaj praktičnih navodil glede injeciranja zdravila, prenosa zdravila iz lekarne do doma, ki naj bi potekalo po hladni verigi, saj je po kemijski sestavi zdravilo proteinskega izvora (s pomočjo hladilne torbice zdravilo nesemo domov, direktno v hladilnik - le to naj bo shranjeno nekje na sredini hladilnika 2-8°C, nikakor na vratih hladilnika). Predstavila je tako prednosti, kot so remisija bolezni, zmanjšanje težav in odsotnost kortikosteroidov. Ter nevarnosti zdravljenja z biološkimi zdravili, kot so povečane možnosti pojava okužb, tuberkuloze, raka, multiple skleroze. Peresnike moramo pred uporabo preveriti (rok uporabnosti, bistrost tekočine), peresnikov ne smemo stresati. Poudarila je stroge higienske ukrepe pred vbadanjem oziroma apliciranjem zdravila. Priporočljivo si je zdravilo aplicirati po tuširanju. Potrebno si je umiti roke in razkužiti mesto vboda na stegnu oziroma na trebuhu okrog popka, odvisno od vrste zdravila. Pomembno je, da se ne zbadamo na mesta, kjer je koža pordela, pomodrela, kjer so zatrdline v koži, brazgotine ali strije. Sproti je potrebno voditi dnevnik aplikacij. Izpraznjene peresnike ali igle je potrebno zbirati v "kontejnerje," ki jih vsak bolnik dobi pri medicinski sestri v KVČB ambulanti. Napolnjene pa odnesti na smetišče za nevarne odpadke. Zdravila si ne smemo aplicirati, če imamo okužbo. Tudi Covid-19 je okužba, zato v primeru, da smo okuženi, ne smemo prejeti zdravila. Prav tako ob prejemanju antibiotikov ne smemo prejeti bioloških zdravil. V primeru alergijske reakcije je potrebno poiskati zdravniško pomoč. Gospa je prijazno ponudila pomoč, da v primeru spremembe na koži le to fotografiramo in pošljemo na elektronski naslov ambulate, kjer presodijo resnost stanja. Priporočljivo je, da ženske načrtujejo nosečnost v fazi remisije. V času dojenja, mama lahko prejema biološka zdravila. Otrok pa v primeru da je dojen, v času dojenja ali vsaj do šestega meseca starosti ne sme biti cepljen z živimi cepivi. Za vse, ki prejemamo biološka zdravila velja enako, da se ne smemo cepiti z živimi cepivi (pri odraslih osebah je to cepivo proti rumeni mrzlici).

Gospa Carmen svetuje, naj se na potovanja odpravimo v mirnih časih. S seboj moramo imeti opozorilne kartice, potrdila zdravnika in poskrbeti za pravilno shranjevanje injekcij oziroma peresnikov na poti. Izpostavljanje soncu ni priporočljivo med 11.00 in 16.00. Navodila glede hrane na potovanjih so jasna: pregrej, skuhaj, olup ali pozabi! Ni varna uporaba ledu v pijačah in uživanje sladoleda.

Splošno pa je večja možnost okužbe z listerijo in salmonelo, zato so odsvetovana surova živila in surova hrana, kot so surova jajca, biftek, majoneza...

O varnosti zaviralcev TNF in novih bioloških zdravilih nam je predavala ga. Tina Kurent, dr. med, specializantka gastroenterologije. Najprej nam je predstavila kronično vnetno črevesno bolezen, pri kateri imunski sistem naredi napako, ki ves čas proži vnetje. Gre za dokaj redko bolezen z akutnimi zagoni in vmesnimi remisijami. Je doživljenjska. Simptomi bolezni so driska, krči v trebuhu, utrujenost, nočni urgentni pozivi na blato, hujšanje, slabokrvnost, zaostanek v rasti pri mladostnikih, povišana telesna temperatura. Pri izven črevesni simptomatiki gre za težave povezane z očmi, sklepi in kožo. Nastanek bolezni še ni natančno znan, najverjetneje pa gre za

povezavo genske predispozicije, imunskega odziva in okolja. Pogostejšo pojavnost pa je zaznati v razvitih deželah. Pri Ulceroznem kolitisu je vnetje površinsko, za razliko od Crohnove bolezni, kjer vnetje sega globlje v plasti črevesja, lahko tudi do mišic. Pojavlja se lahko v delih, na kateremkoli mestu prebavnega trakta, medtem, ko je za Ulcerozni kolitis značilno vnetje debelega dela črevesja. Zdravljenje se večinoma začne z Imuranom, vmesne zagone se zdravi z Medrolom (steroidi). Vzdrževanje stanja večinoma poteka z zdravilom Salofalk. V kolikor ti načini zdravljenja niso uspešni, se na podlagi zdravstvenega stanja posameznega bolnika, na konziliju odločijo za določitev zdravljenja z biološkimi zdravili. V kolikor se pojavijo zapleti, lahko sledi tudi operativni poseg. Dr. Kurentova nam je v nadaljevanju na razumljiv način predstavila posamezno vrsto bioloških zdravil. Poznamo TNF-alfa zaviralce (Inflaksimab, Adalimumab, Golimumab), Antiintegrine (Vedolizumab), Zaviralce interleukinov (Ustekinumab, Mirikizumab), Male molekule (Tofacitinib, Upadacitinib). Delovanje teh zdravil povzroči deaktivacijo citokinov. Preprečuje prehod vnetnih celic iz krvi v črevesno steno ter iz bezgavk v kri. Pomembno je, da se bolniki z biološkimi zdravili izogibamo stikov, ki prebolevajo katerokoli okužbo. Povečano je tveganje za nastanek kožnega raka, za kar moramo obvezno skrbeti za ustrezno zaščito kože pred soncem. Ženske pa moramo vsaj 1x letno opraviti bris pri ginekologu, saj je prav tako povečano tveganje za nastanek raka materničnega vratu.

Pred vprašanji udeležencev in razpravo pa nam je ga. Mateja Saje, Predsednica društva KVČB, predstavila delovanje društva KVČB. Povabila nas je k včlanitvi v društvo, strokovnim delavnicam in predavanjem, ki jih organizirajo. Podala je pomembne informacije, kje lahko najdemo kontakte in odgovore na vprašanja, ki nas še zanimajo. Predstavila je tudi akcije, ki jih organizira društvo ter poudarila, da skrbijo za ozaveščanje javnosti o kronični vnetni črevesni bolezni.

Na koncu smo udeleženci dobili še odgovore na vprašanja, ki smo jih postavili predavateljicam.

Enodnevna šola je bila zelo dobro organizirana. Udeleženci smo pridobili ogromno uporabnih informacij. Najlepša hvala vsem organizatorjem, predstavnikom društva in predavateljicam.